

**ASOCIAȚIA PENTRU APĂRAREA DREPTURILOR
OMULUI ÎN ROMÂNIA - COMITETUL HELSINKI**

București, Str. Nicolae Tonitza nr. 8A, Sector 3, Tel/Fax: 312 45 28, e-mail: office@apador.org

Către,
MINISTERUL JUSTIȚIEI

Vă trimitem, spre a fi avute în vedere la redactarea proiectului de lege aflat în lucru la acest minister,

**Recomandările APADOR-CH cu privire la transpunerea în legislația națională a
Directivei (UE) 2016/1919 a Parlamentului European și a Consiliului din 26 octombrie 2016
privind asistența juridică gratuită pentru persoanele suspectate și persoanele acuzate în
cadrul procedurilor penale și pentru persoanele căutate în cadrul procedurilor privind
mandatul european de arestare**

Pentru început, APADOR-CH reamintește faptul că art. 12 al. 1 din Directiva nr. 1919 din 2016 prevede că această directivă trebuie transpusă în legislația națională până la data de **25 mai 2019**.

-.-

1. Art. 7 par. 1 din Directiva nr. 1919/2016 prevede că statele membre adoptă măsurile necesare, inclusiv în ceea ce privește *finanțarea*, pentru a se asigura că există un sistem de asistență juridică gratuită **eficace și de o calitate adecvată**.

Asociația consideră că este necesar ca în legislația națională să fie definită noțiunea de “*asistență juridică gratuită eficace și de o calitate adecvată*”. În lipsa unei definiții legale, este posibil ca activitatea avocaților din oficiu să fie expusă unor interpretări și aprecieri arbitrare, uneori extensive, alteori restrictive, cu consecința creării unei stări de insecuritate chiar pentru avocați. Printre altele, există și riscul ca, în lipsa unei definiții exacte a noțiunii, de câte ori clientul nu obține soluția dorită, acest fapt să-i fie imputat avocatului, sub pretextul că apărarea nu a fost “eficace și de calitate adecvată”.

În acest context, asociația recomandă ca în legea de transpunere a directivei amintite să fie prevăzute cel puțin criteriile în funcție de care se va aprecia dacă asistența juridică din oficiu a fost sau nu “eficace și de o calitate adecvată”.

Textul legal propus de asociație este următorul:

“Criteriile în funcție de care se apreciază, pentru fiecare cauză, calitatea adecvată și eficacitatea asistenței juridice din oficiu sunt următoarele:

- asigurarea continuității asistării de către un avocat pe toată durata procedurilor
- studierea temeinică a dosarului cauzei
- prezentarea la fiecare termen la instanța de judecată sau la organul de urmărire penală
- depunerea de concluzii scrise sau note de ședință, la cererea instanței de judecată sau ori de câte ori natură sau dificultatea cauzei impun acest lucru
- depunerea tuturor diligențelor pentru apărarea drepturilor, libertăților și intereselor clientului, prin folosirea mijloacelor prevăzute de lege pe care le consideră ca fiind favorabile clientului
- existența unui nivel de competență/pregătire profesională corespunzător naturii sau complexității cauzei.”

Este de menționat că multe dintre aceste criterii rezultă din prevederile Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și funcționarea profesiei de avocat și ar fi binevenit ca legea de transpunere a directivei nr. 1919/2016 se le prevadă expres că fiind criteriile de apreciere a calității adecvate și a eficacității apărării din oficiu. Astfel, se elimină riscul folosirii unor criterii subiective/arbitrare.

-.-

2. Același art. 7 par. 1 din Directiva nr. 1919/2016 prevede că statele membre adoptă **orice măsuri necesare**, inclusiv în ceea ce privește **finanțarea**, pentru a se asigura că există un sistem de asistență juridică gratuită **eficace și de o calitate adecvată.**

Una dintre aceste măsuri necesare este și **introducerea în legea de transpunere a directivei a unei dispoziții în sensul că procurorul sau judecătorul nu pot cenzura cuantumul onorariului avocatului din oficiu stabilit de barou.** Baroul folosește criteriile obiective pentru stabilirea acestui onorariu și este mult mai în măsură să facă această apreciere, întrucât baroul poartă răspunderea organizării asistenței judiciare din oficiu.

În prezent, există suficient de multe situații în care cuantumul, oricum mic, al onorariilor din oficiu este redus, în mod arbitrar, la sume derizorii, în special de către judecători, ceea ce demobilizează avocații din oficiu. Acest lucru este posibil pentru că nu există o prevedere legală clară care să interzică cenzurarea de către altcineva decât baroul a cuantumului onorariului avocatului din oficiu.

O soluție a problemei ar fi completarea art. 272 al. 2 din Codul de procedură penală, după cum urmează:

Forma actuală a art. 272 al. 2 cpp este următoarea:

“Art. 272 - (2) Cheltuielile judiciare prevăzute la alin. (1), avansate de stat, sunt cuprinse distinct, după caz, în bugetul de venituri și cheltuieli al Ministerului Justiției, al Ministerului Public, precum și al altor ministere de resort.”

Forma propusă de asociație pentru completarea art. 272 al. 2 cpp este următoarea:

“Art. 272 - (2) Cheltuielile judiciare prevăzute la alin. (1), avansate de stat, sunt cuprinse distinct, după caz, în bugetul de venituri și cheltuieli al Ministerului Justiției, al Ministerului Public, precum și al altor ministere de resort. **Cuquantumul onorariului convenit avocatului din oficiu este stabilit de către barou și nu poate fi redus de către organele judiciare.**”

În mod corespunzător, pentru egalitate de tratament și în cazul procesului **civil**, va trebui completat și art. 451 al. 4 din Codul de procedură civilă (cpc), după cum urmează:

Forma actuală a art. 451 al. 4 cpc este următoarea:

“451 - (4) Nu vor putea fi însă micșorate cheltuielile de judecată având ca obiect plata taxei judiciare de timbru și a timbrului judiciar, precum și plata sumelor convenite martorilor potrivit alin. (1). “

Forma propusă de asociație pentru completarea art. 451 al. 4 cpc este următoarea:

*“451 - (4) Nu vor putea fi însă micșorate cheltuielile de judecată având ca obiect plata taxei judiciare de timbru și a timbrului judiciar, **plata onorariului avocatului care acordă asistență juridică gratuită**, precum și plata sumelor convenite martorilor potrivit alin. (1). “*

-.-

3. În preambulul directivei, la pct. 25 se afirmă că în cazul în care se acordă asistență juridică gratuită unei persoane suspectate, acuzate sau căutate, o modalitate de a asigura eficacitatea și calitatea acesteia este aceea de a facilita continuitatea reprezentării în justiție a respectivei persoane. În acest sens, statele membre ar trebui să faciliteze **continuitatea reprezentării de către un avocat pe toată durata procedurilor** penale, precum și – dacă este cazul – a procedurilor privind mandatul european de arestare.

Asociația consideră necesar ca prin legea de transpunere a directivei să se prevadă și completarea Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și funcționarea profesiei de avocat, în sensul consacării legislative a **principiului delegării unice, în cazul avocatului din oficiu**.

Acest principiu înseamnă că va fi desemnat, începând cu prima fază (urmărirea penală) un avocat din oficiu pentru întreaga durată a procesului penal și pentru orice activitate legată nemijlocit de evoluția cauzei respective (prelungirea arestării preventive, formularea de cereri etc.). În mod corespunzător, tot un singur avocat din oficiu vă fi delegat, încă de la început, pentru întreaga durată a procedurilor privind mandatul european de arestare.

Delegarea unică nu este totuna cu delegația unică. Delegarea unică presupune desemnarea unui avocat din oficiu pentru întreaga procedură. În baza acestui act juridic de delegare, avocatul din oficiu vă putea emite delegațiile necesare pentru a participa la toate fazele procedurii (de exemplu, pentru a participa și la prelungirea măsurii arestării preventive).

Delegarea unică nu va trebui supusă acordului persoanei care beneficiază de apărare din oficiu, deoarece creșterea calității asistenței juridice, care derivă din delegarea unică, nu trebuie să depindă de acordul beneficiarului.

Desigur, trebuie menținut dreptul persoanei care beneficiază de asistență juridică din oficiu de a cere și de a obține înlocuirea avocatului în cazul în care acesta nu își îndeplinește în mod corespunzător obligațiile profesionale.

De asemenea, principiul delegării unice nu va trebui să excludă posibilitatea substituirii avocatului delegat, în cazurile în care acesta este în imposibilitate de prezentare.

-.-

4. Asociația a constatat, în cadrul unui proiect ce se află în derulare și privește calitatea asistenței juridice, că avocații întâmpină greutăți în legătură cu **accesul la dosar, în faza de urmărire penală**, ceea ce prejudiciază calitatea asistenței juridice.

O problemă apărută în practică este că, uneori, procurorul soluționează cu mare întârziere (săptămâni, luni) cererea formulată de avocat pentru a consulta dosarul cauzei. Legea (Codul de procedură penală) nu stabilește un termen în care procurorul trebuie să soluționeze cererea avocatului de a consulta dosarul și, din acest motiv, în practică, există situații în care soluționarea cererii este tergiversată la nesfârșit, iar astfel avocatul este împiedicat să consulte dosarul cauzei, pentru a asigura o asistență juridică de calitate corespunzătoare.

Pentru aceste motive, asociația consideră că este necesar ca în legea de transpunere a directivei să fie inclusă și o dispoziție prin care se completează art. 94 al. 1 din Codul de procedură penală cu un text în care se prevede un termen de soluționare a cererii formulate de avocat pentru consultarea dosarului cauzei, la urmărirea penală. Desigur, soluționarea cererii înseamnă, după caz, admitere sau respingere.

În acest sens, asociația propune următorul text legal pentru completarea art. 94 al. 1 din Codul de procedură penală:

Forma actuală a art. 94 al. 1 cpp este următoarea:

“Art. 94. - (1) Avocatul părților și al subiecților procesuali principali are dreptul de a solicita consultarea dosarului pe tot parcursul procesului penal. Acest drept nu poate fi exercitat, nici restrâns în mod abuziv.”

Forma propusă de asociație pentru completarea art. 94 al. 1 cpp este următoarea:

*“Art. 94. - (1) Avocatul părților și al subiecților procesuali principali are dreptul de a solicita consultarea dosarului pe tot parcursul procesului penal. Acest drept nu poate fi exercitat, nici restrâns în mod abuziv. **Procurorul soluționează cererea de consultare a dosarului formulată de avocat în termen de 5 zile de la primire.**”*

Conform Legii nr. 52/2003 privind transparența decizională, vă solicităm să ne comunicați măsurile dispuse de dv. cu privire la aceste recomandări, iar, în cazul în care ați respins recomandările, vă solicităm să ne comunicați, pentru fiecare, motivele respingerii.

Vă mulțumim.

Director executiv,

Georgiana Gheorghe